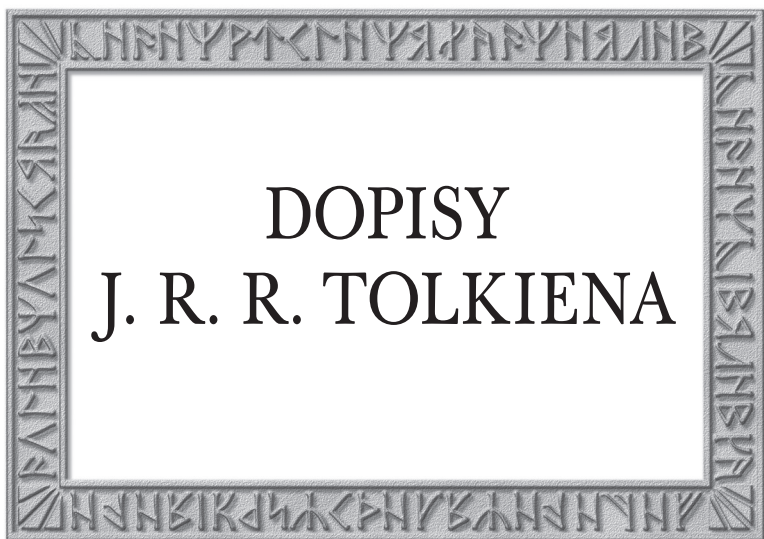




*Revidované a rozšířené vydání
Vybral a k vydání připravil Humphrey Carpenter
ve spolupráci s Christopherem Tolkienem*

Přeložila Nikola Štefelová

ARGO

DOPISY J. R. R. TOLKIENA



Z anglického originálu *The Letters of J. R. R. Tolkien. Revised and Expanded edition*,
vydaného v roce 2023 nakladatelstvím HarperCollinsPublishers v Londýně.

Uspořádal Humphrey Carpenter ve spolupráci s Christopherem Tolkienem.

Předmluva a poznámky Humphrey Carpenter.

Přeložila Nikola Štefelová.

Odpovědný redaktor Vít Penkala.

Korektury Ludmila Böhmová a Soňa Čapková.

Obálka, sazba a grafická úprava Vladimír Fára.

Technický redaktor Milan Dorazil.

Vydalo nakladatelství Argo, Milíčova 13, 130 00

Praha 3, www.argo.cz, argo@argo.cz,

roku 2025 jako svou 5839. publikaci.

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod.

První vydání.

ISBN 978-80-257-4736-0

Naše knihy distribuuje knižní velkoobchod KOSMAS

sklad: KOSMAS s.r.o. Za Halami 877

252 62 Horoměřice

tel: 226 519 383; e-mail: odbyt@kosmas.cz,

www.firma.kosmas.cz

Knihy je možno pohodlně zakoupit v přátelském internetovém knihkupectví

www.kosmas.cz

Na sklonku svého života nebyl J. R. R. Tolkien několik týdnů schopen používat pravou ruku. Svému vydavateli se svěřil: „Nemožnost používat pero či tužku mi připadala stejně zničující, jako by byla pro slepici ztráta zobáku.“

Psané slovo zabíralo ohromné množství Tolkienova času: nejen jeho akademická práce a příběhy o „Středozemi“, ale také dopisy. Mnoho z nich sice musel psát z pracovních důvodů, nepochybně však bylo psaní dopisů činností, jíž se povětšinou věnoval s potěšením. V důsledku toho se zachovalo obrovské množství Tolkienových dopisů; a když jsem s pomocí Christophera Tolkiena začal pracovat na tomto výběru, bylo brzy jasné, že velmi mnoho materiálu bude muset být opomenuto a že budou moci být použity jen některé, zvláště zajímavé pasáže. Přirozeně byly upřednostňovány ty dopisy, v nichž Tolkien pojednává o svých knihách; avšak výběr byl učiněn také s ohledem na to, aby ukázal široký záběr Tolkienovy mysli a zájmů a jeho svérázné, ale vždy jasné vidění světa.

Mezi vynechané texty patří velká část dopisů, jež v letech 1913–1918 napsal Edith Brattové, své snoubence a později manželce; tyto dopisy jsou vysoce osobního charakteru a vybral jsem z nich jen několik pasáží, které se vztahují k literatuře, jíž se tehdy Tolkien zabýval. Z období 1918–1937 se zachovalo jen málo dopisů, a ty, které ano, se (bohužel) nezmiňují o Tolkienově práci na *Silmarillionu* a *Hobitovi*, jež v té době psal. Z období od roku 1937 až po konec jeho života však existuje nepřerušovaná řada dopisů zpravujících, často velmi detailně, o psaní *Pána prstenů* a o pozdější práci na *Silmarillionu*, které často obsahují rozsáhlá pojednání o smyslu jeho děl.

Vynechané části u vybraných dopisů jsou naznačeny *čtyřmi* tečkami, tedy: *Tři* tečky jsou použity tehdy, kdy je do dopisu napsal sám Tolkien. V drtivé většině případů byl daný úsek textu přeskočen čistě z prostorových důvodů a jen velmi zřídka bylo nezbytné vynechat pasáž dopisu kvůli diskrétnosti.

Tolkienův původní text nebyl nijak upravován,* až na pár výjimek, jako jsou adresy a data, u nichž je v rámci celé knihy zachováván jednotný systém, a názvy jeho knih. Sám Tolkien používal několik různých systémů pro psaní názvů: například *Hobbit*, *the „Hobbit“*, *The Hobbit*, *„the Hobbit“*, *„The Hobbit“* a podobně u *The Lord of the Rings*. Obecně byl editorský postup takový, že byly názvy uvedeny do souladu s běžně užívaným systémem, v některých zajímavých případech však byla ponechána forma původní.

Některé dopisy jsou převzaty z průklepů, které uchoval Tolkien: kopie svých dopisů si začal pořizovat až ke konci svého života, a to vysvětluje, proč neexistuje žádná stopa po těch dřívějších, pokud se nepodařilo vypátrat samotné originály. Jiné dopisy v této knize vycházejí z konceptu či konceptů, jež se liší od textu, který ve skutečnosti odeslal (jestliže vůbec nějaký odeslal), a v určitých případech byl souvislý text sestaven z několika fragmentů konceptů: v těchto případech se v záhlaví dopisu objevuje označení „koncepty“. Četnost takovýchto konceptů v jeho korespondenci, a značnou délku mnohých z nich, Tolkien částečně vysvětlil v dopise svému synu Michaelovi:

Slova plodí slova a myšlenky sklouzávají k různým odbočkám. „Lakoničnosti“ dosahuji jen příležitostně pro „uměleckou formu“, a to tak, že odstraním $\frac{3}{4}$ nebo i víc z toho, co jsem již napsal; ve skutečnosti je to pak samozřejmě časově náročnější a pracnější než „volná délka“.

Byla-li otištěna pouze část dopisu, adresa a úvodní pozdrav byly vynechány, stejně jako zakončení a podpis: v takových případech je dopis nadepsán „Z dopisu ---“. Poznámky pod čarou jsou Tolkienovy vlastní.

** To platí i pro názvy, jejichž podoba se liší od té, jež byla použita ve finální verzi jeho děl, např. Kířith Ungol, Baraddur, mámuk – pozn. překl.*

Tam, kde jsem uznal za vhodné, jsem dopis uvedl vysvětlením kontextu korespondence. Všechny ostatní poznámky lze najít na konci této knihy; jejich existence je v textu naznačena čísly v horním indexu. Poznámky jsou číslovány pro každý dopis zvlášť, a značení v zadní části knihy je vztaženo k jednotlivým dopisům (nikoli ke stranám). Jsou sestaveny tak, aby poskytly potřebné informace k porozumění, ale také s ohledem na stručnost; předpokládá se, že čtenář má poměrně důkladné znalosti o *Hobitovi* a *Pánovi prstenů*. Vzhledem k velkému počtu vydání a různému stránkování posledně jmenované knihy jsou Tolkienovy odkazy na stránky objasněny v poznámkách, s citací pasáže, k níž odkazuje.

V editorských poznámkách jsou čtyři knihy uváděny pod zkrácenými názvy: *Pictures*, *Nedokončené příběhy*, *Životopis* a *Inklings*. Jedná se o (v plném znění): *Pictures by J. R. R. Tolkien*, s předmluvou a poznámkami Christophera Tolkiena (1979); J. R. R. Tolkien, *Unfinished Tales*, k vydání připravil Christopher Tolkien (1980); Humphrey Carpenter, *J. R. R. Tolkien, a biography* (1977); Humphrey Carpenter, *The Inklings* (1978). Všechny čtyři byly v Británii vydány nakladatelstvím George Allen & Unwin Ltd. a v Americe nakladatelstvím Houghton Mifflin Company.* **

Dělbá práce mezi mnou a Christopherem Tolkienem byla následující. Všechny dopisy jsem sesbíral a přepsal já, a také jsem učinil prvotní výběr; on výběr a přepis okomentoval a navrhl různé změny, jež jsme spolu podrobně probírali a po mnoha úpravách schválili. Načež jsme si uvědomili, že je nezbytné, aby byl text s ohledem na omezený prostor poměrně výrazně zredukován; opět jsem navrhl prvotní škrty, on k nim poskytl komentář a spolu jsme se shodli na konečné podobě. Stejně to bylo s poznámkami; napsal jsem původní text, on mou práci okomentoval a přidal určité dílčí doplňující informace. Proto kniha ve stávající podobě zrcadlí spíše můj vkus a úsudek než jeho, ale zároveň je výsledkem společné práce; a jsem mu hluboce vděčný za tu spoustu hodin, jež mi věnoval, že mi byl průvodcem a povzbuzoval mě.

* [Nyní jsou v Británii a v Americe vydávány nakladatelstvím HarperCollinsPublishers.]

** Informace o citovaných českých vydáních viz v „Překladatelské poznámce“ níže – pozn. překl.

Také jsem samozřejmě hluboce vděčný všem, kteří zapůjčili své dopisy. Většina z nich je připomenuta v této knize tím, že je jejich jméno uvedeno na místě příjemce dopisu; těm nemnohým, kteří poskytli dopisy, jež do této knihy zahrnuty nebyly, chci poděkovat a zároveň se jim omluvit za to, že jejich dopis či dopisy byly z prostorových důvodů vynechány. Chci také poděkovat několika organizacím a osobám, jež mi pomohly: členům společností Tolkien Society, American Tolkien Society a Mythopoeic Society, kteří zveřejnili naše přání vypátrat dopisy a s několika majiteli dopisů nás spojili; archivu BBC Written Archives, Bodleyově knihovně, nakladatelství Oxford University Press a jeho Slovníkářskému oddělení, střediskům Humanities Research Center při Texaské univerzitě v Austinu a Wade Collection při Wheaton College v Illinois, jež nám zpřístupnily dopisy ze svých sbírek; správcům literárních pozůstalostí (zvláště reverendu Walterovi Hooperovi) a ostatním lidem, kteří nám pomohli vypátrat dopisy od osob již zesnulých; a v neposlední řadě Douglasovi Andersonovi, jenž mi při přípravě této knihy velmi a velkoryse pomáhal s řadou věcí. Spolu s Charlesem Noadem ochotně provedli korekturu.

I přes značnou délku tohoto svazku a velký počet dopisů, které se podařilo shromáždit, existuje bezpochyby mnoho dosud nevypátrané Tolkienovy korespondence. Všechny čtenáře, kteří vědí o dalších dopisech, které by si zasloužily zveřejnit, vyzýváme, aby neváhali a kontaktovali vydavatele této knihy, protože doufáme, že je bude možné zařadit do druhého vydání.

Humphrey Carpenter, 1981

❧❧❧ PŘEDMLUVA K REVIDOVANÉMU ❧❧❧
A ROZŠÍŘENÉMU VYDÁNÍ

Když Humphrey Carpenter psal svůj úvod k *Dopisům J. R. R. Tolkiena*, jen letmo zmínil, že podoba knihy neodpovídá jeho původním představám. Humphrey, společně s Christopherem Tolkienem, pracoval na strojopisu téměř dva roky, ale teprve když jej předložil vydavateli Rayneru Unwinovi, vyvstala otázka ohledně „publikovatelné délky“.

Rayner tehdy smýšlel tak, že pokud chtějí přilákat co možná nejširší čtenářské publikum, kniha musí být cenově dostupná. I přes Humphreyho obrovské úsilí udělat z mnoha stovek dopisů přijatelný výtah přesahoval konečný počet slov onoho výběru čtvrt milionu; praktická omezení sázení textu stanovovala, že ten může být vydán pouze jako jeden tlustý, drahý svazek nebo jako ještě nákladnější dvousvazkový soubor.

Proto, a s nemalou lítostí, zasvětili Humphrey a Christopher prvních pár měsíců roku 1980 zestručňování strojopisu. Jejich korespondence z onoho období zrcadlí problémy, jimž čelili, a zdlouhavé diskuse, které vedly ke konečné seškrtané verzi zachovávající ducha Humphreyho původního výběru. Neshod bylo překvapivě pomálu, ačkoli se třeba jedna přátelská debata o zahrnutí (či nezahrnutí) jedné čárky v jisté větě táhla přes několik dopisů! Nakonec se jim podařilo zkrátit svazek o přibližně 50 000 slov; nato Humphrey s pomocí Christophera a jeho rad napsal doprovodné poznámky a tento text byl pak publikován.

Dopisy se staly knihou, která měla tak blízko autobiografii J. R. R. Tolkiena, jak je jen možné; takže když Christopher odhalil svým vydavatelům, že stále uchovává soubor původních podkladů, začalo se plánovat

navrácení všeho vynechaného do revidovaného a rozšířeného vydání. S využitím editorských strojopisů, korespondence a poznámek, které byly zpřístupněny díky Baillie Tolkienové, správce pozůstalosti Christophera Tolkiena, byl sestaven úplný text, který konečně nabízí čtenářům výběr odpovídající původním představám Humphreyho Carpentera a Christophera Tolkiena. S přispěním Tolkien Estate, pozůstalosti Christophera Tolkiena a Catherine McIlwaineové, tolkienovské archívky při Bodleyově knihovně, byly přidány doprovodné editorské poznámky. Přední tolkienovští badatelé Wayne G. Hammond & Christina Scullová sestavili revidovanou a aktualizovanou verzi svého rejstříku. S více než 150 dopisy zahrnutými poprvé a dalšími čtyřiceti pěti nově rozšířenými nabízí toto vydání ještě hlubší vhled do života jednoho z velkých mozků moderní literatury.

Čtenáři zjistí, že bylo zachováno Humphreyho původní číslování a že nově přidaná korespondence byla označena připojením malého písmena k číslu, např. „15a“ pro dopis ze 17. září 1937 Stanleyemu Unwinovi, který následuje po dopisu z 31. srpna do nakladatelství Allen & Unwin. Od svého vydání v roce 1981 se *Dopisy J. R. R. Tolkiena* staly nedocenitelnou příručkou a na jejich obsah se často odkazovalo pomocí čísla dopisu; zachováním tohoto číslování bude nadále zachována i hodnota *Dopisů*.

Chris Smith, 2023

Citace z Tolkienových děl (resp. děl o Tolkienovi) jsou převzaty z následujících českých vydání (k nimž je rovněž vztaženo stránkování):

J. R. R. Tolkien, *Hobit aneb Cesta tam a zase zpátky* (Argo, 2005), přeložil František Vrba

J. R. R. Tolkien, *Pán prstenů*, přeložila Stanislava Pošustová-Menšíková
Společenstvo Prstenu (Argo, 2006)

Dvě věže (Argo, 2006)

Návrat krále (Argo, 2007)

J. R. R. Tolkien, *Silmarillion* (Argo, 2008), přeložila Stanislava Pošustová-Menšíková

J. R. R. Tolkien, *Nedokončené příběhy* (Argo, 2009), přeložila Stanislava Pošustová-Menšíková

J. R. R. Tolkien, *Příběhy z nebezpečné říše* (Argo, 2024), přeložili Stanislava Pošustová-Menšíková (*Sedlák Jiljí z Oujezda, List od Nimrala, Kovář z Velké Lesné, Tulák Rover*) a Petr Štěpán (*Příhody Toma Bombadila*)

J. R. R. Tolkien, *Netvoři a kritikové a jiné eseje* (Argo, 2006), přeložil Jan Čermák

Humphrey Carpenter, *J. R. R. Tolkien: Životopis* (Argo, 2017), přeložila Stanislava Pošustová-Menšíková

U děl, která dosud v českém překladu nevyšla, byly ponechány původní odkazy na stránky. Citace z Bible byly převzaty z *Českého liturgického překladu Bible*. Ostatní citovaná díla jsou vždy uvedena v poznámce pod čarou.

1 Edith Brattové

[S Edith Brattovou, kterou poznal během dospívání v Birminghamu, se Tolkien zasnoubil v lednu 1913, ve věku jednadvaceti let. Tento dopis napsal v posledním ročníku studia anglického jazyka a literatury na Oxfordu, kdy se zároveň připravoval na vstup do armády v Univerzitním výcvikovém sboru pro důstojníky.]

[Nedatováno; říjen 1914]

Exeterská kolej, Oxford

Můj drahoušku Edith,

ano, tvůj lístek ze sob. rána mě docela zaskočil, a také zarmoutil, protože jsem věděl, že můj dopis bude muset za tebou bloudit. Píšeš mi nádherné dopisy, maličká; ale já se k tobě chovám jako hrozné prase. Připadá mi to jako věčnost, co jsem ti psal naposledy. Měl jsem rušný (a velmi mokrá!) víkend.

V pátek se nic zvláštního neudálo, ani v so, i když jsme celé odpoledne měli výcvik a několikrát jsme zmokli, naše pušky se úplně zašpinily a trvalo věky je vyčistit.

Zbytek těch dní jsem strávil ponejvíc v pokoji a četl: měl jsem napsat esej, jak jsem ti říkal, ale nedokončil jsem ji, protože přišli Shakespeare a pak (poručík) Thompson¹ (ve své nové uniformě vypadal moc dobře a zdravě) a zabránili mi, abych pracoval o dni Páně, jak jsem zamýšlel. Šel jsem ke Sv. Aloisovi na slavnostní mši – a moc se mi líbila – je to hrozně dávno, co jsem nějakou slyšel, když jsem byl totiž minulý týden v Oratoři, o. F.² mě nechtěl pustit.

Odpoledne jsem *musel* na návštěvu k rektorovi koleje³, což bylo dost nudné. Jeho manželka je opravdu otravná! Odešel jsem, jak nejrychleji to šlo, a v dešti utíkal zpět ke svým knihám. Pak jsem potkal p. Sisama⁴ a řekl mu, že do st esej nezvládnou dokončit, a chvíli jsme si povídali, pak jsem měl zajímavý rozhovor s tím svérázným mužem Earpem⁵,

o kterém jsem ti vyprávěl, a seznámil jsem ho (k jeho velké radosti) s „Kalevalou“, finskými baladami.

Vedle ostatní práce se snažím převést jeden z příběhů – jenž je opravdu skvělý a nanejvýš tragický – do povídky, něčeho ve stylu Morrisových romancí, proložené kousky poezie.⁶

Ted' musím jít do kolejní knihovny a ušpinit se mezi zaprášenými knihami, a pak se potloukat a navštívit kvestora.

R.⁷

2 **Z dopisu Edith Brattové**

27. listopadu 1914

Asi 4 h jsem pracoval, zhruba od 9.20 do 13, celé odpoledne jsem byl na výcviku, od 17 do 18 na přednášce a po večeri (s mužem jménem Earp) jsem musel jít na schůzi Esejistického klubu – tak trochu neformální labutí píseň [?]. Referát byl špatný, ale diskuse zajímavá. Toto setkání bylo věnováno také vlastnímu skládání; přečetl jsem „Earendela“, který byl dobře hodnocen.¹

3 **Z dopisu Edith Brattové**

26. listopadu 1915

[Po absolvování studií na Oxfordu s první třídou z angličtiny byl Tolkien přidělen k pluku Lancashirských střelců. Tento dopis napsal z tábora Rugeley v Staffordshiru, kde prodělával výcvik. Mezitím pracoval na básni „Kortirion mezi stromy“ inspirované Warwickem, kde tehdy Edith Brattová bydlela. Báseň popisuje „mizející město na kopečku“, kde „dosud přebývají Osamělé společnosti svaté víly a nesmrtelní elfové“. „Č. K. B. S.“ viz v č. 5.]

Obvyklé ráno, kdy člověk postává a mrzne, kluše, aby se zahřál, jen proto, aby pak znovu mrznul. Na závěr nás čekala hodina házení atrapami granátů. Oběd a mrazivé odpoledne. Během horkých letních dnů jsme celou dobu běhali naplno a potili se a teď stojíme v promrzlých skupinách venku a posloucháme projevy! Svačina a další tahanice – vybojoval jsem místo u kamen a udělal si na špičce nože kousek toastu: jaké

to časy! Pořídil jsem tužkou opis „Kortirionu“. Doufám, že ti nebude vadit, když jej pošlu Č. K. B. S. Chci jim něco poslat: všem jim dlužím dlouhé dopisy. Začnu pracovat na pečlivém inkoustovém opisu pro tebe, maličká, a pošlu ti jej zítra večer, nemyslím si totiž, že zvládnou opatřit více než jeden opis na stroji (je to hrozně dlouhé). Ne, po zvážení posílám tužkový opis (který je velmi úhledný) tobě a nechám Č. K. B. S. čekat, dokud nepořídím další.

4 **Z dopisu Edith Brattové**

2. března 1916

Dnešní mizerné sychravé odpoledne jsem znovu pročetl staré poznámky z vojenských přednášek – což mě znudilo asi po hodině a půl. Trochu jsem vylepšoval svůj nesmyslný pohádkový jazyk.¹

Často na něm toužím pracovat, ale nedopřeji si to, protože, i když to tolik miluji, je to asi hodně bláznivý koníček!

5 **G. B. Smithovi**

[V roce 1911, když navštěvovali Školu krále Edwarda v Birminghamu, založili Tolkien a jeho tři přátelé Rob Gilson, Geoffrey Smith a Christopher Wiseman neoficiální a polotajný spolek, kterému říkali „Č. K. B. S.“ (zkratka pro „Čajový klub, Barrowovská společnost“), což byla narážka na jejich zálibu v čajových dýcháncích pořádaných ve školní knihovně (pokoutně) a v Barrow's Stores blízko školy. Po ukončení školy zůstali členové Č. K. B. S. v těsném spojení a v prosinci 1914 uspořádali „Radu“ ve Wisemanově londýnském domě, po níž Tolkien začal věnovat spoustu energie psaní poezie – k čemuž, jak věřil, ho vedly společné ideály a podpora Č. K. B. S. Wiseman nyní sloužil u námořnictva, Gilson a Smith byli vysláni k Sommé a Tolkien dorazil na bojiště, coby signální důstojník 11. praporu Lancashirských střelců, při zahájení ofenzivy Spojenců 1. července. Toho dne byl Rob Gilson zabit v boji, ale zpráva o jeho smrti dorazila k ostatním členům Č. K. B. S. až o několik týdnů později. Tolkienovi o tom napsal Geoffrey Smith a později mu předal dopis od Christophera Wisemana.]

12. srpna 1916

11. prapor Lancashirských střelců,
Britský expediční sbor, Francie

Můj starý dobrý Geoffrey,

děkuji ti mnohokrát za Christopherův dopis. Od té doby jsem o mnohém přemýšlel – většina z toho je nesdělitelná, dokud nás Bůh opět nesvede dohromady, i kdyby jen na okamžik.

Nesouhlasím s Chrisem – i když toho samozřejmě neříká mnoho. Celým srdcem samozřejmě souhlasím s tím, co jsi podtrhl – ale kupodivu teď už vůbec ne s tou částí, kterou jsem označil a okomentoval já. Včera a především večer jsem se šel projít do lesa – po našem druhém nasazení v zákopech jsme zpátky v táboře, stále na tom starém místě, kde jsme se viděli – a seděl jsem a přemýšlel.

Nemohu se zbavit dojmu, že je špatné zaměňovat velikost, již dosáhl Rob, s velikostí, o níž sám pochyboval. On sám bude vědět, že jsem pouze naprosto upřímný a v žádném případě se nezpronevřuji lásce k němu – kterou si uvědomuji, den ode dne více, až nyní, poté co opustil naši čtyřku – když vyjádřím své nynější přesvědčení, že jestliže velikost, již jsme my tři jistě měli na mysli (a chápali ji jako něco víc než jen svatost a ušlechtilost), je pravým údělem ČKBS, pak smrt kteréhokoli z jejich členů je jen hořkým protříděním těch, kterým nebylo určeno stát se velkými – alespoň ne přímo. Bože chraň, aby to znělo arogantně – popravdě se nyní cítím pokornější a nesrovnatelně slabší a chudší. Mínil jsem tím velikost ve smyslu velkého nástroje v rukou Božích – hybatele, konatele, dokonce uskutečňovatele velkých věcí, či přinejmenším toho, kdo započíná něco většího.

Velikost, které dosáhl Rob, není v žádném případě menší – neboť velikost, již jsem mínil, a o níž jsem s chvěním a nadějí uvažoval ve spojení s námi, je bezcenná, pokud není prodchnuta stejnou svatostí odvahy, utrpení a oběti – ale je jiného druhu. Jinými slovy, jeho velikost je teď naší osobní záležitostí – takovou, kvůli níž si budeme připomínat 1. července jako výjimečný den po všechny roky, jež nám Bůh dopřeje – ale ČKBS se dotýká právě jen z této stránky – možná té jediné, kterou Rob opravdu pociťoval – „Přátelství na N-tou“. To, co jsem měl na mysli, a myslím že i Chris, a jsem si téměř jistý že i ty, bylo, že ČKBS

byla darována jiskra – jistě jako celku, ne-li každému jednotlivě –, které bylo souzeno zažehnout ve světě nové světlo, či, což znamená totéž, znovu zažehnout staré světlo; že ČKBS bylo souzeno vydávat svědectví o Bohu a Pravdě i přímější cestou než položením životů několika jejích členů v této válce (jež je přes všechno zlé na naší straně v širším pohledu bojem dobra proti zlu).

Zatím u mě převládá pocit, že se něco rozbilo. Stále k vám oběma cítím to samé – spíše, že jste mi ještě bližší, a jak moc vás potřebuji – samozřejmě jsem hladový a osamělý –, ale už se necítím jako součást malého úplného celku. Opravdu mám pocit, že ČKBS skončila –, nejsem si však jistý, možná je to jen prchavý pocit, jenž pomine jako mávnutím kouzelné hůlky, když se znovu setkáme. Přesto se teď cítím jako pouhý jedinec – spíše s intenzivními pocity než myšlenkami, ale velmi bezmocný.

Ovšemže ČKBS mohla být vším tím, o čem jsme snili – a její dílo bude nakonec vykonáno třemi, nebo dvěma, nebo jedním přeživším a podíl ostatních zůstane s pomocí Boží v inspiraci, kterou, jak víme, jsme od sebe čerpali a čerpáme. K tomu teď upínám své naděje a modlím se k Bohu, aby těch vybraných k pokračování díla ČKBS nebylo méně než my tři.

Nicméně se toho děším a truchlím – nehledě na mé vlastní tužby –, protože se ještě nemohu vzdát nadějí a ambicí (vím, že nevyzrálých a mlhavých), jež jsem si poprvé uvědomil na Radě v Londýně. Mně, jak víš, Rada pomohla nalézt hlas pro všechno, co jsem měl uzavřeno v sobě, a znamenala pro mě ohromný průlom ve všem: vždycky jsem to připisoval inspiraci, kterou nám přinášelo i jen pár hodin ve čtyřech.

Tady to máš – s vážností jsem se usadil a pokusil se ti suše sdělit, co si myslím. V mém podání to zní chladně a otažitě – a pokud nesouvisle, pak proto, že jsem to psal během několika sezení v hluku velmi nudné armádní jídelny.

Pokud myslíš, že to za něco stojí, pošli to Chrisovi. Nevím, jaký bude náš další krok nebo co nás čeká. Zvěsti se šíří tak rychle, jak jim to všeobecná únava z této války dovolí. Rád bych věděl, kde jsi. Samozřejmě hádám.

Mohl bych napsat rozsáhlý dopis, ale mám před sebou ještě mnoho úkolů. Chce se mnou mluvit brig. sig. důst., čeká mě dvojí smlouvání s proviantním a ohavná přehlídka v 18.30 – v 18.30 o slunečném dni Páně.

Až budeš mít sebemenší příležitost, napiš.

Tvůj

John Ronald

6 Paní E. M. Wrightové

[Roku 1920 byl Tolkien jmenován docentem anglického jazyka na Univerzitě v Leedsu (později byla tato pozice změněna na profesuru); viz č. 46, kde je popsán rozhovor předcházející jeho jmenování. Tolkien byl již ženat s Edith Brattovou a v roce 1923 už měli dvě děti, Johna a Michaela. Roku 1922 publikoval glosář k čítance střední angličtiny, kterou připravil k vydání jeho bývalý tutor Kenneth Sisam. Také začal s E. V. Gordonem pracovat na vydání *Sira Gawaina a Zeleného rytíře*. Následující dopis, potvrzující obdržení článku o oné básni, je adresován manželce Josepha Wrighta, redaktora *English Dialect Dictionary* {„Slovníku anglických nářečí (S. a. n.)“}. Tolkien na Oxfordu studoval u Wrighta filologii.]

13. února 1923

Univerzita v Leedsu

Vážená paní Wrightová,

jsem vám velmi vděčný za separát – a také za vaše laskavé poznámky o glosáři. Samozřejmě jsem mu věnoval neúměrnou spoustu času, což si připomínám s hrůzou, a nadlouho zdržel Čítanku a svolával tím kletby na svou hlavu; ale bylo to poučné.

Netřeba říkat, že mě váš článek zcela přesvědčil a jsem nadšený, neboť věřím, že díky vám se konečně urovnala další neuspořádaná pasáž v „Siru G.“.

Máme za sebou poněkud katastrofické Vánoce, jelikož děti si tento čas vybraly k tomu, aby onemocněly spalničkami – začátkem ledna jsem byl v domě jediný na nohou, mezi pacienty přibyla i manželka s chůvou. Prázdninová práce leží v troskách; ale všichni (nikoli práce) jsou na tom již